

שיעור מספר 12
12 - 18 ספטמבר*

שאל: משימה ומסר

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
ראשונה לקורינתיים 1: 22-24; ראשונה לטימוטי 6: 12; שנייה לטימוטי 4: 7;
ראשונה לקורינתיים 15: 12-22; מעשי השליחים 15: 38-41.

פסוק לשינון: "אחי, עֲדִין אֵינְנִי חוֹשֵׁב אֶת עֲצְמִי לְמִי שֶׁהֵיג. אֲבָל דָּבָר אֶחָד:
אֲנִי שׂוֹכַח אֶת אֲשֶׁר מֵאַחֲרַי וְנִחְלָץ קְדִימָה אֶל מֵה שְׁלֹפְנִי. אֲנִי רָץ אֶל הַמַּטְרָה כְּדִי
לְהִשִּׁיג אֶת הַפָּרֶס שֶׁבְקָרִיאה-שָׁל-מַעְלָה, קְרִיאָתוֹ שֶׁל אֱלֹהִים בְּמִשִּׁיחַ יֵשׁוּעַ."
(פיליפיים 3: 13,14).

מתוך נבואות התנ"ך, ההיסטוריה היהודית, חייו ותורתו של ישוע, שאל השליח
פיתח את הרעיון של היסטוריית הישועה, וכולו התמקד בחייו, מותו ותחייתו של
המשיח ישוע.

בגלל הרקע התרבותי שלו ביהדות ובחברה היוונית-רומית, ניחן שאל בתבונת
מספקות שאיפשרו לו לדלות את הבשורה מהמורכבות של אזרחות עברית,
טקסיות, ופרקטיקות מוסריות של חיים יהודיים, ולהפוך אותן לנגישות יותר
לעולם הרב-תרבותי. שלוש-עשרה איגרותיו של שאל למאמינים ישרישו את
האמונה במשיח ישוע בחייהם הרוחניים. הוא נגע בנושאי דוקטרינות (תורות,
אמיתות), ובנושאים מעשיים. הוא יעץ, עודד, והוכיח (נזף) בעניינים של אמונה
במשיח אישית, מערכות יחסים, וחייה הקהילה. עם זאת, בכל כתביו הנושא המרכזי
היה "ישוע המשיח וקורבנו" (ראשונה לקורינתיים 2: 2). שאל לא היה רק איש
של מכתבים, הוא נודע כשליח וכחניך מובהק, עד הבשורה, מסוריה לאיטליה,
ואולי אפילו לספרד. בתוך כעשור הקים שאל קהילות בארבעת מחוזותיה של
האימפריה הרומית. השבוע נבחן את שליחותו של שאל ואת המסר שהביא.

*לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-19 לספטמבר.

יוונים ויהודים

קיראו את הראשונה לקורינתיים 24-22:1. כיצד עוזרים לנו פסוקים אלה להבין את הדרכים השונות שבהן מתייחסים אנשים לאמת? מה נוכל ללמוד כאן שיכול לעזור לנו במתן העדות שלנו לקבוצות אנשים שונות?

ביציאה ממצרים ומהעבדות שם, אלוהים פעל באותות ובמופתים מדהימים שהעידו על עינו הפקוחה והשגחתו על בני ישראל. בדורות שלאחר מכן פיתחו יהודים ציפייה שכל שליח חדש שנשלח מאלוהים יתוודע אליהם באותות, מופתים וניסים. לעומת זאת, בעיצה אחת עם הפילוסופיה והמורשת המדעית, היוונים ביקשו בסיס רציונלי לאמונה, בסיס שיספק את הדרישות של חוכמה אנושית. שאול מצידו, לא התכחש למורשת התרבותית-רוחנית של עמי היעד שלו, אלא השתמש בהם כנקודת כניסה להכרזת קורבן המשיח. מי שרצו אותות מצאו אותם בחייו ופועלו של ישוע ובקהילה הקדומה. מי שרצה אלגנטיות הגיונית ורציונליות מצא זאת בטיעונו של שאול במסר הבשורה. לשני סוגי האנשים בסופו של דבר היה רק צורך אחד – “לְדַעַת אֹתוֹ וְאֵת כֹּחַ תְּחִיָּתוֹ” (פיליפיים 10: 3). הדרך שבה יכל שאול להביא אותם לידע זה תלוי היה באנשים שאליהם נתן את עדותו.

כאשר הטיף שאול למאזינים יהודים, הוא ביסס דרשותיו על ההיסטוריה של עם ישראל, המקשרות את המשיח לדוד, והדגיש את נבואות התנ"ך המצביעות על המשיח, צליבתו ותחייתו (מעשי השליחים 13: 16-41). כלומר, הוא התחיל עם מה שהיה מוכר להם, עם מה שהם העריצו והאמינו בו, ומנקודת התחלה זו הוא ביקש להביא אותם למשיח. לגויים, כלל את המסר של האלוהים כבורא, ושופט; הכניסה של החטא לעולם; והישועה בישוע המשיח (מעשי השליחים 14: 15-17; 17: 22-31).

שאול צריך היה להתחיל מנקודה שונה מזו שבה החל עם היהודים (או עם גויים שהאמינו באמונה היהודית). אם כי גם כאן היתה מטרתו להובילם לישוע.

חישבו על אמונתכם. על מה היא מבוססת? מהן הסיבות הטובות לכך? כיצד עשויות הסיבות שלכם להיות שונות מאלה של אנשים אחרים, ומדוע זה חשוב להכיר בהבדלים הללו?

חיילים וספורטאים

כאיש תקשורת מיומן, השתמש שאל בעבודת שליחותו בדברים מוכרים על-מנת להסביר דברים שאינם שכיחים. הוא לקח תכונות יומיומיות של העולם היווני-רומי בכדי להמחיש מציאות מעשית של חיים חדשים במשיח. הוא התייחס במיוחד לשני תחומים מעולמם של הגויים החוזרים בתשובה והשתמש במטאפורות: ספורטאים עם המשחקים שלהם, ונוכחות תמידית של חיילים רומיים. חיבה להישגים ספורטיביים אחזה את העולם ששאל חי בו, כפי שאנו חווים בימינו. יוונים קדמוניים העבירו את אהבתם לתחרות במשך מאות השנים, בקיומם של לא פחות מארבעה מחוזרים נפרדים של תחרויות אולימפיות, שהיו ממוקמות בחלקים שונים של יוון. הרומאים ירשו וקידמו את ההתחרות האתלטית. מירוצים רגליים היו בין האירועים הפופולריים ביותר וכללו מירוצים רגליים של גברים לבושים בחליפות שריון צבאי מלאות. היאבקות גם הייתה פופולרית. ספורטאים התאמנו בהתמדה, וזוכים תוגמלו בעושר. אתניות, לאומיות, ומעמד חברתי לא היו בעלי חשיבות רבה, משום שסיבולת ויכולת ביצוע היו המטרות.

אילו לקחי מפתח לחיים המשיחיים היו קוראיו של שאל מוצאים בקטעים הבאים? ראשונה לקורניתיים 27-24:9; גלטיים 7:5; ראשונה לטימוטי 12:6; שנייה לטימוטי 5:2.

החל עם מריוס, קיסרים רומיים החליפו חיילים זמניים עם לוחמים בעלי קריירה במשרה מלאה, ופרשו אותם במחנות בכל רחבי האימפריה הרומית, ושידרגו ועשו תקן לשיריונם וכלי נישקם. בתקופתו של שאל, גויסו חיילים ממוצאים אתניים ולאומיים שונים, בין אם היו אזרחים רומיים אם לאו. בתמורה לתגמולים בסוף טווח השירות שלהם, חיילים התחייבו לנאמנות מוחלטת לקיסר המושל, אשר בזמנים של עימותים וסכסוכים הוביל אותם באופן אישי לקרב.

על-פי פסוקים הבאים, איזה השוואות עשה שאל בין חיי החיילים והחיים המשיחיים? שנייה לקורניתיים 5,4:10; אפסיים 18-10:6; הראשונה לטימוטיאוס 12:6; השנייה לטימוטיאוס 3,4:2.

במכתב שייתכן והיה האחרון של שאל, הוא התייחס לבשורה בשימוש במונחים צבאיים וגם באתלטיקה להשקפת חייו כשליח משיחי: "אֶת הַמְּלָחָמָה הַטּוֹבָה לְחַמְּתִי, אֶת הַמְּרוֹץ הַשְּׂלֵמִתִּי, אֶת הָאֲמוּנָה הַנְּצִרְתִּי." (שנייה לטימוטי 7:4).

באילו דרכים האמונה היא מאבק ובאילו דרכים היא מירוץ? כיצד חוויתם את המציאות של שתי מטפורות אלו בחייכם המשיחיים? איזה מן המטאפורות מתארת את ניסיונכם בהתאם רב יותר, ומדוע?

שאל והחוקים

”האם אנו מבטלים אפוא את התורה על-ידי האמונה? חס וחלילה! אדרבא, אנו נותנים תקף לתורה.“ (רומיים 3: 31). על איזה חוקים מדבר כאן שאל?

בתרגומים לאנגלית של אגרותיו של שאל, המילה חוק מופיעה כמאה ושלושים פעמים, ובמעשי השליחים כעשרים פעמים. שאל השתדל ששומעיו וקוראיו, ללא קשר לרקע התרבותי שלהם, יבינו כי 'החוק' הוא בעל מספר משמעויות, במיוחד ליהודים. חוקים כגון עשרת הדיברות הינן בתוקף לכל האנשים בכל עת. אבל סוגים אחרים של חוקים כברית הישנה ובתרבות יהודית, לא ראה בהם שאל כהכרחיים למאמינים במשיח. בכתביו השתמש השליח במילה 'חוק' באופן נרחב בהתייחסותו לכללים, לטקסים דתיים, לחוקים האזרחיים, חוקי בריאות, וחוקי טהרה. הוא כתב על להיות תחת "עול התורה" (רומיים 3: 19) ועל להיות "פְּטוּרִים... מן-הַתּוֹרָה" (רומיים 7: 6). הוא תאר את "חֵק הַחֹטָא" (רומיים 7: 23) ואת "הַתּוֹרָה קְדוֹשָׁה" (רומיים 7: 12). הוא ציין את "תּוֹרַת מֹשֶׁה" (ראשונה לקורינתיים 9: 9), וגם את "תּוֹרַת הָאֱלֹהִים" (רומיים 7: 25). ככל שנראו ביטויים אלה כמבלבלים לאלה שאינם יהודים, למאמין יהודי שגדל בתרבות עברית, ההקשר יבהיר לאיזה מן החוקים האלה הכוונה בכל אחד מהפעמים שהוזכרה המילה 'חוק'.

קיראו את רומיים 10-13; 8-13; רומיים 21-24; 2; ראשונה לקורינתיים 7: 19; אפסיים 28, 25: 4; 3: 5; 2: 6. כיצד יכולים פסוקים אלה לעזור לנו להבין שהחוק המוסרי של אלוהים, עשרת הדיברות, לא בוטל בזמן קורבן המשיח?

שאל הבין שהחוקים הטקסיים, המפרטים כיצד ניגש אנו אל אלוהים דרך הכהונה עלי אדמות, משכן הקודש העברי, והקרבת קורבנות, חדלו להיות בתוקף לאחר קורבן המשיח. אמנם הם שירתו את מטרתם שלהם בזמנם, אבל לא היה בהם צורך עוד. (נקודה זו תהיה בולטת במיוחד לאחר חורבן בית המקדש).

עם החוק המוסרי שבא לידי ביטוי בעשרת הדיברות, זה נושא שונה. במכתביו, מצטט שאל חלק מעשרת הדיברות ומזכיר ורומז על דברות אחרות כדרישות אוניברסליות אתיות שחלות על כל האנשים, יהודים כגויים ולהיפך. לאחר שכתב נגד החטא, בשום אופן לא הפחית או צמצם שאל את החוק היחיד שמגדיר מהו חטא! יהיה בזה הגיון שגוי אם נאמר שאסור לנו לעבור את חוק המהירות המותרת ובאותה עת נאמר שהחוק בוטל.

קורבן המשיח והקימה לתחייה

”כִּי לֹא אֶמְרָתִי לְדַעַת בְּתוֹכְכֶם דָּבָר בְּלִתִּי אִם יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ וְהוּא הַנְּצָלָב.“
(ראשונה לקורינתיים 2:2).

אין ספק שקורבן המשיח היה העיקר לכל ששאל חי ולימד. אבל שאול לא לימד את קורבן המשיח בחלל ריק; במקום זאת, הוא לימד בהקשר של אמיתות שונות; ואחת מהן, אולי האחת שהייתה סבוכה בקשר צמוד לקורבן המשיח, הייתה התחייה, בלעדיה קורבן המשיח היה לשווא.

קיראו את הראשונה לקורינתיים 12-15:22. מה מלמדים פסוקים אלה שמראים עד כמה חשובים מותו ותחייתו של ישוע לבשורה? מדוע תובנה נכונה של מוות חיונית היא להבנת הפסוקים האלה? אם אלו שמתו במשיח כבר בגן העדן, אז על מה בכלל מדבר כאן שאול?

למרבה הצער, רוב המסורות המשיחיות, וגם דתות שאינן משיחיות, מחזיקות באמונה של אלמות הנפש. כנגד אמונה זו, הדגיש שאול שוב ושוב כי:

1. רק אלוהים חי חיי נצח (ראשונה לטימוטי 6:16);
2. נצח הוא מתנה מאלוהים לגאולים (ראשונה לתסלונייים 4:16);
3. מוות הוא שינה עד חזרתו של המשיח (ראשונה לתסלונייים 4:13-15);

ראשונה לקורינתיים 6,18,20:15).

כמעט בכל הדתות, פולחן כולל מספר רב של דוקטרינות מוטעות המבוססות על רעיון כוזב של אלמות הנפש. גישות מוטעות וכוזבות אלו כוללות דברים כמו גלגול נשמות, תפילה למתים (גם אם הם נחשבו לקדושים בחייהם), הערצה של רוחות האבות הקדמונים, גיהנום הבוער לנצח, ומנהגי העידן החדש לרבות אובות, ידעונים ואסטרולוגיה. הבנה אמיתית של האמת התנכית בנושא המוות היא ההגנה האמיתית היחידה נגד ההוונאות הגדולות האלה. מצער גם, שמי שמראה נטייה חזקה ביותר נגד קבלת האמת הם משיחיים מזרמים אחרים.

מאמין עוצם את עיניו במוות, ולאחר מה שנראה כמו רגע של חושך ודממה, הוא מתעורר לחיים נצחיים בביאתו השנייה של המשיח. מה מגלה אמת זו של מצבם של המתים על אופיו של אלוהים?

מסתדרים

שאלו היה עובד חרוץ עם אישיות חזקה ודבקות במטרה. אנשים כאלה יכולים להיות מתבודדים עם מעט מאוד חברים, אבל עם מעריצים רבים. עם זאת, ליוו אותם במסעותיו שניים או שלושה חברים לעבודה לעיתים תכופות. לפחות שמונה מהעובדים הקרובים האלה מוזכרים בשם (מעשי השליחים 13:2; 15:22,37; 16:1-3; 19:22; קולוסיים 4:7,10,11; פילמון 24). לזה יש להוסיף את הפניות בכתב ברומיים פרק 16 לעשרים וארבעה אנשים, בנוסף לפניות בכתב כלליות לבתי אב. אמנם האמין השליח בעבודת צוות, במיוחד במצבים חלוציים. עם זאת, סכסוכים עם עובדים חברים קרו לפעמים.

קיראו את מעשי השליחים 15:38-41. מה קרה כאן, ומה זה בא ללמד אותנו על אנושיותם של עובדים דגולים אלה לאדון?

"כאן היה המקום שבו מארק, המום מפחד ונרתע, התלבט במשך זמן במטרתו לתת את עצמו בלב שלם לעבודת ה'. כחסר ניסיון במצבים קשים, הוא היה מיואש בגלל הסכנות והמחסור שהיה חלק מהדרך... נטישה זו גרמה לשאול לשפוט את מארק לרעה, ואפילו בצורה נוקשה, במשך זמן. בר-ניבא, מצד שני, נטה לסלוח לו בגלל חוסר ניסיונו. הוא הרגיש חרדה ולא רצה שמארק ינטוש את פועלו, שכן הוא ראה בו כישורים מתאימים להיות עובד שימושי למשיח". (אלן גיי וייט, מעשי השליחים, עמ' 169, 170).

התיעוד במעשי השליחים מגלה כי שאול ציפה שחבריו לשליחות יתמידו בעבודה על אף הסכנות שבמשימה. בשביל שאול, הצוות היה מודל של הקהילה. הוא הדגיש את החשיבות של מתן דוגמה טובה, מודל לחיקוי של המשימה הגדולה המשותפת. יחסים אוהבים, טעונים במילוי חובה בין חברי הצוות הפכו לדפוס לקהילות, שלעתים קרובות התאספו בבתי פרטיים. הצוות גם סיפק מסגרת אידיאלית להכשרת מבשרים ושליחים. כמובן, לא תמיד פעל הכל בצורה חלקה, כמו במקרה של יוחנן מארק.

קיראו את השנייה לטימוטי 4:11. מה מלמד הפסוק הזה על צמיחה ועל סליחה?

כולנו עושים טעויות. כיצד תוכל ללמוד לסלוח לאלה שטעויותיהם פגעו בך? חשוב גם על מי שאתה פגעת עם הטעויות שלך. כיצד ביקשת להביא לאיחוי במצבים אלה? או אם עדיין לא עשית זאת, למה שלא תעשה זאת עכשיו?

לימוד נוסף: השליח שאול הושווה עם תיאוריית אפקט הפרפר בתורת אי הסדר: שימשק הכנפיים של פרפר בקליפורניה גורמת לסופה טרופית עזה באסיה. עבודתו כסופר ונאם עזרו להפוך כת יהודית בפינה נידחת של האימפריה הרומית לדת עולמית. הרעיונות שהוצגו ב-13 איגרותיו כנראה שהשפיעו יותר מכל ספרות יוונית עתיקה אחרת בסדר גודל דומה.

שאלות לדיון:

1. שאל נמנע ממות קדושים על-ידי שנמלט לאתונה, המרכז הרוחני של העולם היווני-רומי. ערים אלה סיפקו מקלט לפליטים דאז, כולל משיחיים. השליח לא בזבז זמן; לאחר התבוננות במונומנטים הדתיים שבעיר הזו, הוא דרש לפני יהודים, והטיף בשוק. קראו את מעשי השליחים 17:16-31. באיזו גישה נקט שאול עם האנשים האלה, ואיך זה יעזור לנו להבין את הצורך להתאים את המסר לקבוצות אנשים שונות? באותו הזמן, שימו לב ששאול לא דילל את האמת או התפשר על-מנת 'להגיע' לאנשים האלה. בניסיונות שלנו להושיט יד לאחרים, כיצד נוכל להיות בטוחים שאנו לא מתפשרים על אמונות עיקריות?
2. מדוע ההבנה על מצב המתים בתנ"ך הוא דוקטרינה חשובה? מהם חלק מהשגיאות הרבות וההטעיות שהבנה של אמת זו מגנה עלינו מפניהם? מה לגבי התרבות שלך? מהן כמה מן האמונות שאמת זו יכולה להיות מעוז (מבצר) כנגד?
3. הגו עוד בשאלת תפקידם של אותות בנוגע לאמונה והתפקיד של היגיון וסיבה. בכיתה, תנו לאלה שמוכנים לדבר על תפקידם של מרכיבים כמו אותות לוגיקה וכולי בניסיונם הפרטי. כמו כן, מה צריך להיות תפקידם, לא רק בבואנו לאמונה אלא בשמירה על האמונה?
4. מה לגבי רוב האנשים בחברה שלך? איזה סוג של רקע יש להם? איזה סוג אמונות הן הנפוצות ביותר? בהתבסס על ההבנה שלך בנוגע לאמונות והרקע שלהם, חשוב בזהירות, על הגישה היעילה ביותר להושיט-יד אליהם. מהם כמה יתדות שתוכל לחזק ושיאפשרו לך ליצור קשר באופן שלא יפגע בהם?